

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 114/03-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti H. S., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. P. K., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 460/98 v spojení s postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 215/02, za účasti Okresného súdu Košice I a Krajského súdu v Košiciach, po predbežnom prerokovaní takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo H. S. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 460/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Základné právo H. S. na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 215/02 p o r u š e n é n e b o l o .

3. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 460/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

4. H. S. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 25 000 Sk (slovom Dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý uhradiť H. S. do 15 dní od doručenia tohto nálezu trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom Osemtisícšesťdesiatšesť slovenských korún) na účet advokáta JUDr. P. K., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 114/03 z 3. júla 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť H. S., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 460/98 v spojení s postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 215/02.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 16. júna 1997 okresnému súdu návrh na rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov k maloletým deťom z ich manželstva na čas po rozvode.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti nebolo napadnuté konanie právoplatne ukončené. Dňa 24. mája 2002 podala sťažnosť na prietahy v konaní Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré ju odstúpilo predsedovi okresného súdu. V odpovedi na túto sťažnosť z 22. júla 2002 ju predseda okresného súdu uznal ako čiastočne dôvodnú.

Podaniami doručenými ústavnému súdu 24. februára 2003 a 19. mája 2003 oznámil právny zástupca sťažovateľky ústavnému súdu, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 16 Co 215/02 zo 14. februára 2003 potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 11 C 460/98 z 5. decembra 2001 vo výrokoch o rozvode manželstva a zverení maloletého F. do výchovy sťažovateľky a zrušil prvostupňový rozsudok vo výroku o zverení dcéry T. do jej výchovy (z dôvodu, že medzičasom nadobudla plnoletosť) a v tejto časti konanie zastavil. Zároveň krajský súd zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o určení výživného pre maloletého F. na čas po rozvode manželstva, ako aj vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia mu vrátil vec na ďalšie konanie. S ohľadom na to, že konanie na okresnom súde, v ktorom sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv a slobôd, nebolo doposiaľ právoplatne skončené, sťažovateľka na svojej sťažnosti naďalej trvá.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavnému súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2346/02 doručeným ústavnému súdu 17. septembra 2003, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Sťažovateľka podala návrh na rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv k mal. deťom na tunajší súd dňa 16. 6. 1997. Súd zabezpečil prípravu pojednávania podľa ust. § 114 O. s. p. a zistil, že nie je na konanie miestne príslušný, preto postúpil vec Okresnému súdu Košice II. Dňa 3. 4. 1998 Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 21 C 459/98 rozhodol, že na konanie je príslušný Okresný súd Košice I.

Súd doplnil prípravu pojednávania, zisťoval zárobky rodičov za ďalšie obdobie, ktoré uplynulo od podania návrhu a vytýčil termín pojednávania na deň 1. 2. 1999. Pre neprítomnosť odporcu, ktorý v tom čase sa zdržiaval v zahraničí bolo pojednávanie odročené na neurčito. Ďalšie pojednávanie dňa 22. 3. 1999 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti vybavujúcej sudkyne. Dňa 25. 5. 1999 Okresný súd Košice I rozsudkom č. k. 11 C 460/98-50 vo veci rozhodol. V zákonnej lehote podali odvolanie navrhovateľka i odporca. Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 18 Co 325/99-60 zo dňa 30. 9. 1999 zrušil rozsudok súdu I. stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie. Za účelom doplnenia dokazovania sa uskutočnili pojednávania 3. 5. 2000, 12. 9. 2001, 26. 10. 2001, 21. 11. 2001 a 5. 12. 2001. Okresný súd Košice I rozsudkom č. k. 11 C 460/98-174 opätovne vo veci rozhodol. Proti rozsudku opätovne podal odvolanie odporca.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 16 Co 215/02-220 a 16 CoP 67/03-220 potvrdil rozsudok o rozvode manželstva, ako aj o zverení mal. F. do výchovy matky, zrušil rozsudok vo výroku o zverení T. S. do výchovy matky a v tejto časti konanie zastavil, zrušil rozsudok vo výroku o určení výživného pre mal. F. a v tejto časti vrátil vec na ďalšie konanie.

Súd postupoval v predmetnom konaní podľa príslušných ustanovení O. s. p. a vzhľadom na zložitosť veci, spojené konania a správanie sa účastníkov, vykonával úkony priebežne a bez subjektívnych prietahov. Zdlhavosť konania spôsobili účastníci procesnými úkonmi, navrhnutým znaleckým dokazovaním a pod. Preto sťažnosť ako nedôvodnú navrhujem zamietnuť.

Súhlasím, aby sa upustilo od ústneho pojednávania vo veci samej, pretože od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu a zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania v predmetnej veci od podania návrhu okresnému súdu do 17. septembra 2003, keď bol ústavnému súdu doručený spis okresného súdu sp. zn. 11 C 460/98.

Návrh sťažovateľky na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode bol okresnému súdu doručený 16. júna 1997. Okrem tohto návrhu sú v spise okresného súdu zdokumentované z hľadiska posudzovania, či došlo k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva, tieto podstatné úkony:

- Dňa 3. decembra 1997 okresný súd zaslal odporcovi návrh s výzvou, aby sa k nej vyjadril.
- Uznesením z 20. novembra 1997 ustanovil okresný súd Okresný úrad Košice I maloletým deťom účastníkov konania za kolízneho opatrovníka. Toto uznesenie sťažovateľka od doručujúcej pošty neprevzala a vrátilo sa s poznámkou na doručenke „adresát neznámy“.
- Dňa 16. decembra 1997 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie k návrhu.
- Dňa 18. decembra 1997 bolo doručené okresnému súdu oznámenie Okresného úradu Košice I, že sťažovateľka sa toho času nezdržiava na adrese K., A. 7, ale jej trvalé bydlisko je v K. na D. 5.
- Na pojednávanie pred okresným súdom konané 13. januára 1998 sa neustanovil odporca ani kolízny opatrovník, pričom ich neúčast' nebola súdom vyhodnotená. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že spis bude postúpený z dôvodu miestnej príslušnosti Okresnému súdu Košice II.
- Prípisom z 19. januára 1998 okresný súd postúpil spis z dôvodu miestnej nepríslušnosti Okresnému súdu Košice II, ktorému spis bol doručený 9. marca 1998.

- Prípísom z 26. marca 1998 predložil Okresný súd Košice II postúpenú vec na rozhodnutie krajskému súdu, pretože s poukazom na § 105 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) s postúpením veci nesúhlasil.
- Krajský súd svojím uznesením z 3. apríla 1998 rozhodol, že na konanie vo veci je miestne príslušný „Okresný súd Košice I“. Toto uznesenie bolo 16. apríla 1998 doručené Okresnému súdu Košice II a tento vec následne 15. mája 1998 vrátil okresnému súdu.
- Uznesením z 13. novembra 1998 okresný súd ustanovil Okresný úrad Košice I za kolízneho opatrovníka maloletým deťom účastníkov konania.
- Pred začiatkom pojednávania 1. februára 1999 na okresnom súde ospravedlnil právny zástupca neprítomnosť odporcu z dôvodu, že sa t. č. nachádza v zahraničí. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s uložením povinnosti nahlásiť okresnému súdu písomne právoplatné ukončenie konania vo veci ohľadom maloletých detí účastníkov.
- Podaním doručeným okresnému súdu 5. februára 1999 požiadala sťažovateľka súd, aby nevyčkával na rozhodnutie v konaní ohľadom maloletých detí účastníkov konania a aby v predmetnej veci nariadil pojednávanie.
- Pojednávanie nariadené na 22. marec 1999 zastupujúca sudkyňa odročila na neurčito z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.
- Na pojednávaní 25. mája 1999 okresný súd rozsudkom manželstvo účastníkov konania rozviedol a maloleté deti na čas po rozvode zveril do výchovy sťažovateľky a súčasne stanovil povinnosť odporcovi platiť výživné.
- Proti rozsudku v zákonnej lehote obaja účastníci podali odvolanie, pričom sťažovateľka iba proti časti výroku o výške výživného.
- Dňa 23. augusta 1999 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní účastníkov konania.
- Uznesením z 30. septembra 1999 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia rozsudku bolo nedostatočné zistenie príčin a hĺbky rozvratu manželstva účastníkov konania. Uznesenie bolo doručené okresnému súdu 5. novembra 1999.
- Na základe opatrenia predsedu okresného súdu (dátum nie je uvedený) bola vec pridelená inej sudkyňi.

- Dňa 2. marca 2000 okresný súd vyžiadal od zamestnávateľa odporcu správu o jeho zárobku, ktorá bola okresnému súdu doručená 20. marca 2000.
- Na pojednávaní 3. mája 2000 súd vypočul sťažovateľku aj odporcu a pojednávanie odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.
- Dňa 25. mája 2000 bola okresnému súdu doručená správa Okresného úradu Košice II o prešetrení rodinných pomerov, z ktorej vyplýva, že úrad odporúča vyhovieť návrhom sťažovateľky v prípade rozvodu zveriť maloleté deti do jej výchovy.
- Okresný súd uznesením z 31. mája 2001 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychiatria, ktorému sa podrobili sťažovateľka a odporca.
- Dňa 22. júna 2001 doručil odporca svoje vyjadrenie okresnému súdu, v ktorom považoval psychiatrické vyšetrenie sťažovateľky za nedostatočné a žiadal o jej „hlbkové vyšetrenie u psychológa“.
- Dňa 28. júna 2001 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok z odboru psychiatrie.
- Pojednávanie 12. septembra 2001 bolo odročené za účelom „predloženia dôkazov ohľadom tvrdení o súčasnom príjme a podnikaní odporcu“ a sťažovateľka bola zaviazaná súdu predložiť „dôkazy o svojich tvrdeniach vo vzťahu k nákladom“.
- Dňa 18. septembra 2001 boli okresným súdom vyžiadané rôzne podklady ohľadom účastníkov konania.
- Pojednávanie 26. októbra 2001 bolo odročené na 21. november 2001 pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne.
- Pojednávania 21. novembra 2001 sa nezúčastnil odporca, pričom doručenie predvolania nebolo vykázané. Pojednávanie bolo odročené na 5. december 2001 s tým, že odporcovi bolo uložené preukázať „výšku svojich nákladov z vykonávanej činnosti pre firmu T.“.
- Na pojednávaní 5. decembra 2001 okresný súd vyniesol rozsudok, ktorým manželstvo účastníkov konania rozviedol, deti zveril do výchovy sťažovateľke a odporcu zaviazal platením výživného.
- Zákonná sudkyňa podala žiadosť o predĺženie lehoty na vyhotovenie súdneho rozhodnutia z dôvodu práceneschopnosti.

- Opatrením predsedu okresného súdu z 1. februára 2002 bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie inému senátu z dôvodu materskej dovolenky zákonnej sudkyne.

- Sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu 5. februára 2002 žiadala o písomné vyhotovenie rozsudku.

- Písomné vyhotovenie rozsudku okresného súdu z 5. decembra 2001 bolo doručené právnomu zástupcovi odporcu a kolíznemu opatrovníkovi 14. februára 2002 a právnomu zástupcovi sťažovateľky 15. februára 2002.

- Odporca podal odvolanie proti rozsudku o rozvode manželstva, ktoré bolo okresnému súdu doručené 20. februára 2002 a doplnené písomným podaním doručeným okresnému súdu 4. marca 2002.

- Uznesením z 19. marca 2002 okresný súd vyzval odporcu, aby v lehote 15 dní od doručenia zaplatil poplatok za odvolanie vo výške 1 000 Sk.

- Odvolanie odporcu proti uzneseniu okresného súdu ohľadom súdneho poplatku doručené okresnému súdu 22. marca 2002.

- Vyjadrenie sťažovateľky k odvolaniu odporcu bolo okresnému súdu doručené 26. apríla 2002.

- Dňa 20. mája 2002 okresný súd predložil krajskému súdu spis na rozhodnutie o opravnom prostriedku.

- Podanie sťažovateľky doručené krajskému súdu 28. novembra 2002, v ktorom žiadala, aby krajský súd vo veci konal, pretože od odvolania odporcu uplynulo už osem mesiacov.

- Dňa 14. februára 2003 prebehlo pred krajským súdom pojednávanie, pričom krajský súd svojím rozsudkom potvrdil rozsudok o rozvode manželstva a zverení maloletého syna do výchovy sťažovateľke. Súčasne krajský súd zrušil rozsudok o určení výživného pre maloletého syna sťažovateľky a výrok o trovách konania a „v rozsahu zrušenia“ vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

- Dňa 24. marca 2003 bolo krajskému súdu doručené písomné podanie sťažovateľky so žiadosťou o „bezodkladné doručenie písomného vyhotovenia rozsudku“.

- Písomné vyhotovenie rozsudku krajského súdu bolo doručené okresnému súdu 23. apríla 2003, účastníkom konania bolo doručené 15. mája 2003.
- Dňa 8. júla 2003 okresný súd vyzval sťažovateľku aj odporcu, aby v lehote 15 dní písomne oznámili majetkové pomery a zárobkové schopnosti a možnosti.
- Dňa 23. júla 2003 odporca okresnému súdu doručil a 5. augusta 2003 doplnil správu o svojich majetkových pomeroch.
- Okresnému súdu bola 15. augusta 2003 doručená písomná urgencia sťažovateľky so žiadosťou, aby okresný súd „konal a rozhodol vo veci určenia výživného pre maloletého F. pre čas po rozvode, ako aj o trovách konania“.
- Dňa 22. augusta 2003 bol daný pokyn zákonného sudcu o nariadení termínu pojednávania na 29. september 2003.
- Písomnou výzvou okresného súdu z 22. augusta 2003 bol odporca vyzvaný na oznámenia majetkových pomerov a zárobkových možností a schopností.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“

(II. ÚS 26/95). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 3/00, I. ÚS 20/02) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania pred okresným súdom je návrh s'ťažovateľky na rozvod manželstva spojený s konaním o úpravu pomerov manželov k maloletým deťom z ich manželstva na čas po rozvode. Takéto konanie nie je právne zložitú. Právna úprava je daná zákonom č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov, pričom aj metodika postupu súdov v takýchto veciach je jasná a podporená stabilizovanou judikatúrou. V konaniach o rozvod manželstva nemožno hovoriť ani o faktickej zložitosti veci, hoci pri rozhodovaní súdu o úprave styku rodičov s dieťaťom po rozvode ide spravidla o posúdenie skutočností,

ktoré si vyžadujú odborné znalosti, a preto súd postupujúc v súlade s § 127 ods. 1 OSP ustanovuje v týchto prípadoch znalca.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že nemôže akceptovať názor predsedu okresného súdu, ktorý vo svojom stanovisku k sťažnosti hovorí o „zložitosti veci“, naopak, ústavný súd vyslovuje presvedčenie, že pri sústredenom a efektívnom postupe by bolo možné vo veci konať a rozhodnúť bez zbytočných prietahov.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. Zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľka vystupujúca v konaní ako navrhovateľka sa zúčastnila všetkých nariadených pojednávaní a poskytovala všetku potrebnú súčinnosť či už voči konajúcim súdom alebo v rámci znaleckého dokazovania.

3. Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd zisťoval, či nedošlo v konaní k zbytočným prietahom, bol postup okresného a krajského súdu.

K namietanému postupu okresného súdu

Návrh sťažovateľky na rozvod manželstva bol okresnému súdu doručený 16. júna 1997, avšak k jeho zaslaní na vyjadrenie odporcovi súd prišiel až 3. decembra 1997, takmer po piatich mesiacoch. Na pojednávaní 13. januára 1998 zákonná sudkyňa rozhodla o postúpení spisu Okresnému súdu Košice II z dôvodu miestnej nepríslušnosti. Toto rozhodnutie bolo urobené na základe nesprávneho posúdenia príslušnosti, čo potvrdil aj krajský súd svojím uznesením sp. zn. 18 Nc 30/98 z 3. augusta 1998. V dôsledku uvedeného bol spis vrátený okresnému súdu ako miestne príslušnému súdu 15. mája 1998. Ako neodôvodnený zbytočný prietah v konaní možno hodnotiť tú skutočnosť, že okresný súd pojednávanie 3. mája 2000 odročil na neurčito s tým, že vo veci nariadil znalecké dokazovanie. Okresný súd však znalca ustanovil až svojím uznesením z 31. mája 2001, teda po viac ako roku od pojednávania.

Posledné pojednávanie vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C 460/98 nariadené na 30. september 2003 bolo odročené na neurčito z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

Ústavný súd z týchto zistení dospel k záveru, že okresný súd najmä v dôsledku jednoročnej lehoty, ktorá uplynula od odročenia pojednávania 3. mája 2000 do dňa, kým bolo vypracované uznesenie o ustanovení znalca, ale aj v súvislosti s nesprávnym posúdením otázky miestnej príslušnosti súdu, ktorá spomalila celkový priebeh konania, svojím postupom spôsobil zbytočné prietahy v posudzovanom konaní. Nemožno preto súhlasiť s tvrdením predsedu okresného súdu, že súd „vykonával úkony priebežne a bez subjektívnych prietahov“. Rovnako nie je možné akceptovať jeho konštatovanie o tom, že „zdĺhavosť konania spôsobili účastníci procesnými úkonmi a navrhnutým znaleckým dokazovaním“. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že možnosť uplatnenia procesných úkonov je plne v dispozícii účastníkov konania, a súčasne tiež na to, že iba súd je oprávnený posúdiť dôkazné návrhy a rozhodnúť, ktoré z nich sa majú vykonať.

Po vyhodnotení postupu okresného súdu podľa uvedených kritérií ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže konanie pred okresným súdom nebolo doposiaľ právoplatne ukončené v celom rozsahu, ústavný súd v súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 460/98 konal bez zbytočných prietahov. Vychádzal pritom z názoru, že porušovanie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy možno účinnejšie odstrániť aj uplatnením tejto právomoci.

K namietanému postupu krajského súdu

Krajský súd rozhodoval v predmetnom konaní spolu trikrát. V prvom prípade 3. apríla 1998 svojím uznesením rozhodol o miestnej príslušnosti na konanie vo veci (spis na rozhodnutie mu bol predložený 26. marca 1998).

Krajský súd rozhodoval o odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 25. mája 1999 predloženému 23. augusta 1999. Tento rozsudok krajský súd zrušil svojím uznesením z 30. septembra 1999 a vec z dôvodu nedostatočného zistenia príčin a hĺbky rozvratu manželstva vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

V treťom prípade krajský súd rozhodoval o odvolaní proti rozsudku z 5. decembra 2001, ktorým okresný súd manželstvo účastníkov konania po zrušení predchádzajúceho rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie opätovne rozviedol. Spis s odvolaním bol krajskému súdu predložený na rozhodnutie o odvolaní 20. mája 2002, pričom krajský súd rozsudkom zo 14. februára 2003 prvostupňové rozhodnutie v rozhodujúcej časti potvrdil, iba v časti týkajúcej sa výživného pre maloletého F. vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo sťažovateľkou urgované 24. marca 2003. Spis bol okresnému súdu doručený 23. apríla 2003 a rozsudok krajského súdu bol doručený účastníkom konania 15. mája 2003.

Čo sa týka postupu krajského súdu v súvislosti s jeho rozhodovaním o odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ústavný súd dospel k záveru, že ho vzhľadom na celkovú dobu odvolacieho konania v trvaní od 20. mája 2002 (keď mu bol predložený spis na rozhodnutie o odvolaní) do 14. februára 2003 (rozhodnutie o odvolaní) nemožno vyhodnotiť ako postup, ktorý spôsobil zbytočné preťahy v konaní. Ústavný súd preto rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných preťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 16 Co 215/02 porušené nebolo.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 300 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie náhrada škody.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 460/98 berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci bolo do rozhodnutia ústavného súdu v prevažnej časti právoplatne skončené (okrem rozhodnutia a výživnom na jedno z detí účastníkov konania), ústavný súd považoval priznanie sumy 25 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. P. K. uplatnených v podaní z 3. januára 2003. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 8 796 Sk za dva úkony po 4 270 Sk a 2 x 128 Sk režijný paušál.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok

V Košiciach 22. októbra 2003